

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง การปลูกฝังศีลธรรมคุณ และ ธรรมนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปลูกฝังศีลธรรม และคุณธรรม นักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาและเพื่อเปรียบเทียบการปลูกฝังศีลธรรมและคุณธรรม นักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา ศึกษาเฉพาะกรณีตำบล บาง กร่าง อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี จำนวน ๒๕๐ คน ได้มาโดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น(Stratified Random Sampling) ตามตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างแบบสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan แบ่งตามสัดส่วนของนักเรียนในแต่ละชั้นปี สถิติที่ใช้ในการ วิเคราะห์ ข้อมูล คือ การหาค่าความถี่และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สถิติทดสอบค่าที (t-test) และสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance: F-test) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์วิเคราะห์สถิติสำเร็จรูป ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๑. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

เพศ ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น ๒๕๐ คน ส่วนใหญ่เป็นหญิง จำนวน ๑ ๔๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๘๘ เป็นชาย จำนวน ๑๑๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๑๒

อาชีพผู้ปกครอง ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีผู้ปกครองเป็นเจ้าของกิจการ จำนวน ๙๓ คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๒๐ รองลงมา ได้แก่ เป็นข้าราชการ/พนักงานของรัฐ จำนวน ๗๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๔๐ เป็นเกษตรกร จำนวน ๓๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๔๐ รับจ้างทั่วไป จำนวน ๒๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๘๐ และอาชีพอื่นๆ จำนวน ๒๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๙.๒๐ ตามลำดับ

บุคคลที่เป็นแบบอย่างด้านศีลธรรม และคุณธรรม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีครูเป็นบุคคลที่เป็นแบบอย่างด้านศีลธรรม คุณธรรม จำนวน ๖๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๒๐ รองลงมา ได้แก่ บิดา มารดา จำนวน ๕๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๔๐ ปู่ ย่า ตา ยาย จำนวน ๕๕

คน คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๐๐ เพื่อน ๓๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๘๐ ดารา/นักร้อง/นักแสดง จำนวน ๒๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๔๐ และบุคคลอื่นๆ จำนวน ๑๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๒๐ ตามลำดับ

โรงเรียน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่โรงเรียนวัดบางระ โห่ง จำนวน ๖๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๐๐ รองลงมา ได้แก่ โรงเรียนวัดปราสาท จำนวน ๕๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๐๐ โรงเรียนวัดแคในและ โรงเรียนไทยรัฐวิทยา จำนวน ๔๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๒๐ และ โรงเรียนวัดประชารังสรรค์ จำนวน ๔๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๖๐ ตามลำดับ

๒. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการปลูกฝังศีลธรรมและคุณธรรมนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีค่าอยู่ในระดับมาก ๒ ด้าน และอยู่ในระดับปานกลาง ๓ ด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ และด้านความซื่อสัตย์สุจริต ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านความประหยัด ด้านความกตัญญูคุณเวทิตะและด้านความมีระเบียบวินัย ตามลำดับ

๓. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ การปลูกฝังศีลธรรม และคุณธรรมนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามเพศโดยการทดสอบค่าที (t-test)

โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๔. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ การปลูกฝังศีลธรรม และคุณธรรมนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามอาชีพผู้ปกครอง บุคคลที่เป็นแบบอย่างด้านศีลธรรม คุณธรรม และโรงเรียน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – Way Analysis of Variance: ANOVA) โดยภาพรวมสรุปผลได้ดังนี้

๑) จำแนกตามอาชีพผู้ปกครอง โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความรับผิดชอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๒) จำแนกตามบุคคลที่เป็นแบบอย่างด้านศีลธรรม และคุณธรรม โดยภาพรวม พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความกตัญญูคุณเวทิตะ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความประหยัด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๓) จำแนกตามโรงเรียน โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๕.๒ อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง การปลูกฝังศีลธรรม และคุณธรรมนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ได้ข้อสรุปที่มีประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจสมควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

๑. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการปลูกฝังศีลธรรมและคุณธรรมนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีค่าอยู่ในระดับมาก ๒ ด้าน ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบและด้านความซื่อสัตย์สุจริต และอยู่ในระดับปานกลาง ๑ ด้าน ได้แก่ ด้านความประหยัด ด้านความกตัญญู และด้านความมีวินัย ที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบและด้านความซื่อสัตย์สุจริต ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านความประหยัด ด้านความกตัญญูทศเวทีและด้านความมีระเบียบวินัย ตามลำดับ

๒. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ การปลูกฝังศีลธรรม และคุณธรรมนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามเพศโดยการทดสอบค่าที (t-test) โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๓. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ การปลูกฝังศีลธรรม และคุณธรรมนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามอาชีพผู้ปกครอง บุคคลที่เป็นแบบอย่างด้านศีลธรรม และคุณธรรมและโรงเรียน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – Way Analysis of Variance: ANOVA) โดยภาพรวม สรุปผลได้ดังนี้

๑) จำแนกตามอาชีพผู้ปกครอง โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความรับผิดชอบ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๒) จำแนกตามบุคคลที่เป็นแบบอย่างด้านศีลธรรม และคุณธรรม โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความกตัญญูทศเวที ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความประหยัด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๓) จำแนกตามโรงเรียนโดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมหมาย เกาแสน ได้ศึกษาเรื่อง สภาพการปลูกฝังคุณธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนมินบุรี สำนักงานเขตมินบุรี

กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า สภาพการปลูกฝังคุณธรรมของครูโรงเรียนมีนบุรี สำนักงานเขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยครูใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนในการปลูกฝังคุณธรรม อยู่ในอันดับแรก รองลงมาคือการอบรมนักเรียน การประเมินคุณธรรมการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ตามลำดับ ส่วนการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนเป็นแนวทางในการปลูกฝังคุณธรรมน้อยที่สุด ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก กิจกรรมการนำเหตุการณ์ประจำวันที่เป็นตัวอย่างที่ดีในเรื่องคุณธรรมให้นักเรียนเห็นคุณประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่ปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ การส่งเสริมให้นักเรียนมีโอกาสได้ทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง เช่น การรณรงค์ด้านยาเสพติด อยู่ในระดับมากและรองลงมา คือ ครูชี้แนะให้นักเรียนทราบทันทีที่เห็นว่านักเรียนประพฤติผิดด้านจริยธรรม ส่วนกิจกรรมอื่นๆ อยู่ในระดับการปฏิบัติมากตามลำดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศวิณี ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาปัญหาการปลูกฝังศีลธรรมและคุณธรรมของครูให้แก่นักเรียนระดับประถมศึกษากลุ่มบูรพา สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ครูประถมศึกษากลุ่มบูรพา สังกัดกรุงเทพมหานคร มีปัญหาการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่ นักเรียนอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านอิทธิพลของสื่อมวลชน ส่วนด้านการเรียนการสอน ด้านการประพฤติปฏิบัติของครู ด้านอิทธิพลของกลุ่มเพื่อนนักเรียน และด้านสภาพแวดล้อมทางบ้านของนักเรียน มีปัญหาการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่ นักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤบาล วงษ์ขารี ได้ศึกษาเรื่อง การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียนในสถานศึกษาช่วงชั้นที่ ๓ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต ๒ ผลการวิจัยปรากฏ ดังนี้

๑. การปลูกฝังคุณธรรมแก่นักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ด้านวินัย ความรับผิดชอบ การปฏิบัติตามหลักศาสนา ความซื่อสัตย์สุจริต ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และการประหยัด ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามสถานภาพ พบว่า

๑) ผู้บริหารสถานศึกษา มีระดับการปลูกฝังคุณธรรมแก่นักเรียน โดยภาพรวมและรายด้าน ๕ ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนอีก ๒ ด้าน คือ ด้านการประหยัดและด้านวินัย อยู่ในระดับมาก

๒) ครูผู้สอน มีระดับการปลูกฝังคุณธรรมแก่นักเรียน โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก

๓) นักเรียน ได้รับการปลูกฝังคุณธรรมแก่นักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และรายด้าน ๒ ด้าน อยู่ในระดับมาก ส่วนอีก ๕ ด้าน คือ ด้านการปฏิบัติตามหลัก

ศาสนา ด้านวินัย ด้านความรับผิดชอบ ด้านเชื้อสัจสุจริต และด้านการประหยัด อยู่ในระดับปานกลาง

๒. ผลการเปรียบเทียบ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการปลูกฝังคุณธรรมแก่นักเรียน โดยภาพรวมและรายด้านมากกว่าครูผู้สอนและนักเรียน รวมทั้งครูผู้สอนมีการปลูกฝังคุณธรรมแก่นักเรียน โดยภาพรวมและรายด้านมากกว่านักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พีระพงษ์ เจริญพันธุ์** ได้ศึกษาเรื่อง การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนกระสังพิทยาคม อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า ๑. การสอดแทรกในการสอนรายวิชาต่าง ๆ ครู-อาจารย์ผู้สอนในโรงเรียนได้ปลูกฝังคุณธรรม โดยในขั้นการนำเข้าสู่บทเรียนการสอนรายวิชาต่าง ๆ ได้พูดถึงเนื้อหาหรือกิจกรรมที่ครอบคลุมหมายให้นักเรียนปฏิบัติได้มากน้อยเท่าไร โรงเรียนกำหนดการปลูกฝังคุณธรรมทุกด้านในการสอนเนื้อหาในทุกรายวิชาและทุกครั้งที่ทำการสอน ปัญหาที่พบส่วนมากจะเกิดจากตัวนักเรียนเอง คือ นักเรียนบางส่วนไม่ให้ความสนใจ อีกทั้งยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของเรื่องดังกล่าวเท่าที่ควร การสอดแทรกคุณธรรมด้านต่าง ๆ ในเนื้อหาวิชาที่สอนเป็นสิ่งที่ปฏิบัติได้ยาก เนื่องจากอาจารย์ผู้สอนขาดเทคนิควิธีการปลูกฝังคุณธรรมด้านต่างๆ ซึ่งโรงเรียนแก้ปัญหาโดยจัดทำโครงการอบรมสัมมนาเทคนิควิธีการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมแก่ครูผู้สอน ๒. การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมโดยตรง โรงเรียนได้ดำเนินการโดยการสอนรายวิชาที่มีเนื้อหาด้านคุณธรรมจริยธรรม มีการใช้สื่อการสอนเพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม มีการอบรมหน้าเสาธง โดยครูเวรและครูที่ปรึกษา มีการอบรมประจำสัปดาห์โดยคณะกรรมการดำเนินงานด้านคุณธรรมและจริยธรรม เชิญวิทยากรจากภายนอกให้การอบรม มีการจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนาและวันสำคัญอื่นๆ ๓. การบูรณาการกับวิถีชีวิตทั้งในและนอกโรงเรียน โรงเรียนได้มีกำหนดกฎระเบียบในการอยู่ร่วมกัน อาจารย์ทุกคนและนักเรียนร่วมมือกัน การจัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน มีการจัดกิจกรรมพิเศษนอกเหนือจากการเรียนการสอน จัดบรรยายสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรม ปัญหาสำคัญทางสถิติที่พบ คือ การจัดกิจกรรมเข้าค่ายคุณธรรมไม่สามารถจัดได้ครบทุกระดับชั้น นักเรียนบางส่วนขาดความสนใจและไม่กระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรมโรงเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **จิตรประสงค์ ขาวเจริญ** ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ผลการศึกษาพบว่า ความสำคัญของการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม ครูเห็นด้วยระดับมาก การอบรมนักเรียนครูเห็นด้วยระดับมาก การเรียนการสอนในห้องเรียนครูเห็นด้วยระดับมาก การเรียนการสอนในห้องเรียน ครูเห็นด้วยระดับมาก การเรียนการสอนนอกห้องเรียน

ครูเห็นด้วยระดับมาก การวัดผลและประเมินผล ครูเห็นด้วยระดับมาก และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนตามตัวแปรเพศ หมวดวิชาที่สอนประสบการณ์การสอนและขนาดห้องเรียนพบว่า มีความคิดเห็นต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ และสอดคล้องกับงานวิจัย สวิณี ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาปัญหาการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมของครูให้แก่นักเรียนระดับประถมศึกษากลุ่มบูรพา สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ครูชายและครูหญิง มีปัญหาการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่นักเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับ ๐.๐๕ ในสภาพแวดล้อมทางบ้านของนักเรียนและอิทธิพลของสื่อมวลชน ครูที่มีอายุแตกต่างกันมีปัญหาการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่เรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับ ๐.๐๕ ในด้านอิทธิพลของกลุ่มเพื่อนนักเรียน ครูที่มีการศึกษาต่างกันมีปัญหาการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่เรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับ ๐.๐๕ ในด้านสภาพแวดล้อมทางบ้านของนักเรียน ครูที่มีสถานภาพสมรส โสด สมรส หม้าย มีปัญหาการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่เรียนทุกด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในระดับ ๐.๐๕ ครูที่มีประสบการณ์สอนต่างกัน มีปัญหาการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่เรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับ ๐.๐๕ ในด้านอิทธิพลของกลุ่มเพื่อนนักเรียน ส่วนด้านอื่นๆ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับ ๐.๐๕ ครูที่มีประเภทวิชาที่สอนต่างกัน มีปัญหาการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่เรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับ ๐.๐๕ ในด้านสภาพแวดล้อมทางบ้านของนักเรียน ส่วนด้านอื่นๆ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในระดับ ๐.๐๕ ครูที่อยู่โรงเรียนขนาดต่างกัน มีปัญหาการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่เรียนทุกด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับ ๐.๐๕ ครูที่สอนระดับชั้นต่างกัน มีปัญหาการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่เรียนทุกด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับ ๐.๐๕ ครูที่เคยผ่านการอบรมและไม่เคยผ่านการอบรมการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมมีปัญหาการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่เรียนทุกด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับ ๐.๐๕ ครูที่เป็นครูประจำชั้นและไม่ได้เป็นครูประจำชั้นมีปัญหาการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่เรียนทุกด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับ ๐.๐๕

ในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแต่ละเรื่องที่ยกมานั้นจะเห็นว่ามียุทธศาสตร์ที่ต่างกันและมีการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาในด้านของผลการวิจัยแล้วจะเห็นว่ามีความโน้มและเป็นไปได้ในทิศทางเดียวกัน คือ มุ่งเน้นในการปลูกฝังศีลธรรมและคุณธรรมแก่เด็กให้เป็นคนดีและเป็นคนเก่ง จึงเห็นว่าควรนำมาเป็นแนวทางในการศึกษาได้

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. ด้านความมีระเบียบวินัย ควรส่งเสริมให้เด็ก นักเรียนแสดงความสามารถ ต่อผู้ใหญ่หรือครูอาจารย์ และเน้นให้ นักเรียนรู้จักปฏิบัติตนตามมารยาทอันดีงามในการเข้าสังคม นักเรียนรู้จักเคารพกฎเกณฑ์ กติกาของสังคม ด้วยความเต็มใจ

๒. ด้านความ รับผิดชอบ ควรมุ่งเน้นให้นักเรียน นักเรียนทำงานที่ได้รับมอบหมายจากครู และช่วยเพื่อนทำความสะอาดห้องเรียนเพื่อส่งเสริมความมีจิตอาสาในเด็ก

๓. ด้านความกตัญญูกตเวที ควรมุ่งเน้นให้นักเรียนมีจิตสำนึก เคารพยกย่องโรงเรียนที่ตนเรียนอยู่ว่าโรงเรียนเป็นสถานที่ให้เราได้มีความรู้ สำนึกในพระคุณของ คุณครูคือผู้ให้ความรู้แก่เรา

๔. ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ควรส่งเสริมให้มีจิตสำนึกในการ ไม่หยิบฉวยเอาสิ่งของของผู้อื่นมาโดยไม่ได้รับอนุญาต นักเรียนปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และนักเรียนไม่ลักขโมยของผู้อื่น ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ นักเรียนหารายได้เสริมในทางที่สุจริต เมื่อว่างจากการเรียน นักเรียนไม่หลงผิดทุจริตเพื่อให้ได้ทรัพย์สินของคนอื่น และนักเรียนไม่ทุจริตในเวลาสอบด้วยวิธีต่างๆ

๕. ด้านความประหยัดควรส่งเสริมให้เด็ก นักเรียนรู้จักประมาณการใช้สอยในชีวิตประจำวัน รู้จักประหยัดอดออม ใช้จ่ายพอ ประมาณ คำนึงถึงประโยชน์ และความจำเป็น ก่อนตัดสินใจซื้อสินค้า ใช้จ่ายหรือซื้อสิ่งของต่างๆ ตามความเหมาะสมของเงินที่ตนเองมีอยู่ ไม่ใช่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือยด้วยการซื้อของใช้ราคาแพงๆ เช่น โทรศัพท์มือถือ เครื่องแต่งตัว เป็นต้น

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรมีการศึกษาและเปรียบเทียบ การปลูกฝังศีลธรรม และคุณธรรม กับตัวแปรอื่น ๆ เช่น กลุ่มการเรียนรู้ เด็กที่อยู่ในชุมชนแออัด เด็กกำพร้า เด็กเร่ร่อน และเด็กถูกทอดทิ้ง เป็นต้น เพื่อศึกษาว่ามีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมหรือไม่

๒. ควรมีการศึกษาวิจัยโดยใช้เครื่องมืออื่น ๆ เช่น แบบสอบถามสถานการณ์ และแบบสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาว่าผลสอดคล้องกับการวิจัยครั้งนี้หรือไม่